

## POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie z protestów pełnomocnika wyborczego

Komitetu Wyborczego P.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu RP

w okręgach wyborczych nr [...], nr [...] oraz nr [...]

przy udziale Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2023 r.,

postanawia:

- 1. wyrazić opinię, że zarzuty protestów dotyczące naruszenia prawa podczas głosowania w wyborach do Sejmu RP w okręgach nr [...] i nr [...] są zasadne, jednak pozostają bez wpływu na wynik wyborów;**
- 2. protest w zakresie naruszenia prawa podczas głosowania w wyborach do Sejmu RP w okręgu nr [...] pozostawia bez dalszego biegu.**

(r.g.)

## UZASADNIENIE

Pismami z 20 października 2023 r. S. P. – pełnomocnik wyborczy Komitetu Wyborczego P., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła protesty wyborcze przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych 15 października 2023 r. w:

- okręgu wyborczym nr [...], zarzucając zniechęcanie przez członków Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w K. do głosowania na kandydatów z listy nr [...] P. – sprawa została zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt I NSW 712/23,

- okręgu wyborczym nr [...], zarzucając pominięcie w procedurze zliczania głosów przez członków Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w K. głosów oddanych na kandydatów z listy P. – sprawa została zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt I NSW 713/23,

- okręgu wyborczym nr [...], zarzucając zniechęcanie przez członków Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w L. do głosowania na kandydatów z listy nr [...] P. – sprawa została zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt I NSW 715/23.

W protestach zawarto żądania unieważnienia wyborów do Sejmu RP w ww. obwodowych komisjach wyborczych oraz przeprowadzenie w nich ponownego głosowania.

W poszczególnych sprawach pisemne stanowiska złożyli: Prokurator Generalny oraz Państwowa Komisja Wyborcza.

Ze względu na tożsamość podmiotu skarżącego oraz daleko idące podobieństwa wniesionych protestów wyborczych, w tym zawartych w nich zarzutów, Sąd Najwyższy odrębnymi postanowieniami połączył wszystkie trzy sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod niniejszą sygnaturą (I NSW 712/23).

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Słusznym okazało się: wyrażenie opinii, że zarzuty protestów dotyczące naruszenia prawa podczas głosowania w wyborach do Sejmu RP w okręgach nr [...] i nr [...] są zasadne, jednak pozostają bez wpływu na wynik wyborów

(pkt 1 sentencji postanowienia) oraz pozostawienie bez dalszego biegu protestu w zakresie naruszenia prawa podczas głosowania w wyborach do Sejmu RP w okręgu nr 31 (pkt 2 sentencji postanowienia).

Zgodnie z art. 82 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 1277 ze zm., dalej: „k.wyb.”), przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wynik wyborów (pkt 1) lub naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów mającego wpływ na wynik wyborów (pkt 2).

Zgodnie z art. 241 § 3 k.wyb., wnoszący protest ma nie tylko obowiązek sformułowania w nim zarzutów, ale również przedstawienia lub wskazania dowodów na ich poparcie. niesprostanie przez wnoszącego protest tym obowiązkom, wedle art. 243 § 1 k.wyb., prowadzi do pozostawienia protestu bez dalszego biegu.

Przechodząc do zasadniczych rozważań stwierdzić należy w pierwszej kolejności, że nie budzi wątpliwości legitymacja skargowa podmiotu wnoszącego protesty. Zgodnie z art. 82 § 5 k.wyb., prawo wniesienia protestu przysługuje również przewodniczącemu właściwej komisji wyborczej i pełnomocnikowi wyborczemu.

W odniesieniu do punktu 1 sentencji postanowienia wskazać należy, co następuje:

Zgodnie z art. 101 § 1 k.wyb., komitet wyborczy może ulec rozwiązaniu przed dniem wyborów w trybie przepisów o jego utworzeniu, z zastrzeżeniem § 3. O rozwiązaniu komitetu zawiadamia się niezwłocznie organ wyborczy, który przyjął zawiadomienie o utworzeniu komitetu, a jeżeli rozwiązanie komitetu nastąpiło po zarejestrowaniu listy kandydatów lub kandydata, także właściwą komisję wyborczą.

Następnie należy wskazać na art. 222 § 4 oraz § 5 k.wyb., które stanowią, że w razie rozwiązania komitetu wyborczego w trybie, o którym mowa w art. 101

§ 1 i 3, okręgowa komisja wyborcza unieważnia rejestrację listy tego komitetu. Przepis § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. O skreśleniu kandydata i postanowieniach, o których mowa w § 2-4, okręgowa komisja wyborcza zawiadamia niezwłocznie osobę zgłaszającą listę i Państwową Komisję Wyborczą oraz wyborców, w formie obwieszczenia (§ 5).

Nadto, Państwowa Komisja Wyborcza w pkt. 44 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 211/2023 z 25 września 2023 r., w kwestii postępowania w przypadku skreślenia kandydata lub unieważnienia rejestracji listy określiła, że: jeżeli w okresie po wydrukowaniu kart do głosowania, a przed dniem wyborów, okręgowa komisja wyborcza skreśli z zarejestrowanej listy kandydatów na posłów nazwisko kandydata na posła lub unieważni rejestrację listy kandydatów bądź skreśli nazwisko kandydata na senatora, wówczas obowiązana jest niezwłocznie zawiadomić o tym fakcie wszystkie komisje na obszarze danego okręgu wyborczego. W takim przypadku nie dokonuje się druku nowych kart do głosowania. Okręgowa komisja wyborcza sporządza więc informację o nowym, prawidłowym brzmieniu karty do głosowania przez odwzorowanie właściwego arkusza takiej karty ze skreślonym nazwiskiem kandydata lub skreśloną listą kandydatów oraz o warunkach ważności głosu oddanego na takiej karcie. Otrzymałą informację o dokonanych skreśleniach i nowym brzmieniu karty do głosowania komisja umieszcza w lokalu wyborczym przy właściwym obwieszczeniu oraz informuje ustnie o tym wyborców. Niedopuszczalne jest dokonywanie przez komisję jakichkolwiek skreśleń i adnotacji na kartach do głosowania.

Sąd Najwyższy stwierdza, że uchwałą nr [...] z 13 października 2023 r. Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła przyjąć zawiadomienie dokonane przez przewodniczącego partii P. o rozwiązaniu z dniem 13 października 2023 r. komitetu wyborczego pod nazwą Komitet Wyborczy P. utworzonego w celu

samodzielnego zgłaszania list kandydatów na posłów w wyborach zarządzonych na dzień 15 października 2023 r.

Kandydaci na posłów do Sejmu RP, zgłoszeni przez wskazany Komitet Wyborczy, znaleźli się na liście nr [...] i z uwagi na dokonanie zgłoszenia o rozwiązaniu tego Komitetu na dwa dni przed wyborami, nazwiska tych kandydatów znajdowały się na kartach do głosowania w dniu wyborów, tj. 15 października 2023 r.

Tymczasem stosownie do treści art. 227 § 3 k.wyb., za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania znak „x” postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata umieszczonego na liście kandydatów, której rejestracja została unieważniona.

W związku z powyższym stwierdzenia wymaga, że wszelkie czynności informacyjne związane z unieważnieniem rejestracji listy kandydatów w wyborach do Sejmu RP były uprawnione i wynikały z prawnie określonego obowiązku – jednakże wyłącznie w odniesieniu do unieważnionej listy kandydatów Komitetu Wyborczego P..

Sąd Najwyższy akcentuje, że tego typu działania informacyjne w stosunku do listy kandydatów skarżącego Komitetu Wyborczego P. były natomiast niezgodne z powołanymi przepisami Kodeksu wyborczego oraz wytycznymi PKW.

Okoliczności tej nie zmienia kwestia przyczyny, na skutek której doszło do sytuacji błędnego informowania wyborców przez członków dwóch obwodowych komisji wyborczych o konsekwencji uznania za nieważne ich głosów oddanych na kandydatów z listy Komitetu Wyborczego P., w szczególności, że mogło to nastąpić w wyniku pomyłki czy innego nieporozumienia.

Przy tym, Sąd Najwyższy uznał wskazane naruszenia za udowodnione (uprawdopodobnione; oświadczenie B. D. – k. 9 akt sprawy I NSW 712/23; policyjny protokół przesłuchania R. K. – k. 9-12 akt sprawy I NSW 715/23. W tym ostatnim dokumencie znajduje się następujący fragment zeznania: „(...) jeden z policjantów przekazał mi informację o tym, że komisja przyznała się, że informowała o tym, że głos oddany na komitet z listy nr [...] jest nieważny i taką informację podawali od momentu otwarcia lokalu wyborczego do godziny 10:00”).

W konsekwencji stwierdzić należało, że w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w K. oraz w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w L. doszło do wykazanych nieprawidłowości, co skutkowało uznaniem zarzutów protestów w tym zakresie za zasadne.

Jednocześnie podnieść należy, że z obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z 17 października 2023 r. o wynikach wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych 15 grudnia 2023 r. wynika, iż na listy nr [...] zgłoszone przez Komitet Wyborczy P. oddano w skali kraju 351.099 głosów, tj. 1,63 %. Zgodnie z art. 196 § 1 k.wyb., w podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się wyłącznie listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy otrzymały co najmniej 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju. W wyborach oddano 21.596.674 głosów ważnych, wobec czego próg 5 % ważnie oddanych głosów stanowiło 1.079.834 głosów. Do uczestniczenia w podziale mandatów Komitetowi Wyborczemu P. zabrakło w skali kraju 728.735 głosów.

W Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w K. uprawnionych do udziału w wyborach było 776 osób, natomiast w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w L. – 795 osób.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy uznał, że stwierdzone uchybienia w pracy wskazanych Obwodowych Komisji Wyborczych nie miały wpływu na wynik wyborów.

W odniesieniu do pozostawienia bez dalszego biegu protestu w zakresie naruszenia prawa podczas głosowania w wyborach do Sejmu RP w okręgu nr [...] (pkt 2 sentencji postanowienia), Sąd Najwyższy uznał, że przedstawiony zarzut nie został poparty stosownymi dowodami.

Z dołączonego do protestu oświadczenia J. S. (k. 8 akt sprawy I NSW 713/23) wynika, że tenże wyborca 15 października 2023 r. głosował na M. W. z listy nr [...] (Komitet Wyborczy P.). Podobnie zagłosować miał kolega składającego oświadczenie wraz ze swoją żoną. Głosy oddano w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w K.. W protokole powyborczym sporządzonym przez tę Komisję głosów na Komitet Wyborczy P. było zero.

W postanowieniu z 18 lipca 2019 r., I NSW 65/19, Sąd Najwyższy stwierdził, że Kodeks wyborczy nie wprowadza domniemania, że każde twierdzenie wyborcy,

że oddał głos na danego kandydata i głos ten został oddany w sposób prawidłowy, uznać należy za wiarygodne. W świetle zasady tajności wyborów nie ma możliwości sprawdzenia, jak głosował dany wyborca, a twierdzenie o oddaniu głosu na danego kandydata jest nieweryfikowalne. Kodeks wyborczy zawiera natomiast szereg instytucjonalnych gwarancji prawidłowego przebiegu procesu głosowania i liczenia głosów (mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni), zatem po oddaniu głosu nie ma już żadnej możliwości sprawdzenia, jak kto głosował. Samo subiektywne przekonanie wnoszącego protest, że oddał prawidłowy głos, który nie został uwzględniony, nie może stanowić obiektywnego i z natury rzeczy jedyne dowodu uzasadniającego taki protest. Z przyczyn obiektywnych skarżący nie jest w stanie przedstawić – poza własnym oświadczeniem – żadnego innego dowodu na poparcie swoich twierdzeń. Sąd Najwyższy nie może natomiast wyłącznie na podstawie tych twierdzeń podważyć prawidłowości przeliczenia głosów przez obwodową komisję. Gdyby przyjąć odmiennie, tj. że taki zarzut protestu wyborczego jest zasadny *per se*, każdy wyborca mógłby w proteście wyborczym wskazać, że głosował na danego kandydata, który według protokołu wyników głosowania nie uzyskał żadnego głosu, nie przedstawiając na poparcie swojej tezy jakichkolwiek dowodów. Gdyby takich protestów dotyczących oddania głosu na danego kandydata było więcej (np. setki lub tysiące) niewątpliwie mogłoby to mieć wpływ na wynik wyborów, powodując konieczność stwierdzenia ich nieważności z wykorzystaniem wskazanej instytucji.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w całości podziela powyższy pogląd i przyjmuje go za własny. Samo oświadczenie wyborcy – w dodatku dotyczące także głosowania dwóch innych osób (jego kolegi wraz z żoną) – nie może być uznane za samodzielny dowód wykazujący konkretną nieprawidłowość (naruszenie prawa) w toku głosowania i ustalania wyników wyborów. Takie oświadczenie jest w istocie nieweryfikowalne.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[a!]

